

LAKIALOITE 39/2010 vp

Laki rikoslain 23 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Rattijuopumustapauksissa kuolleita on 2000-luvulla ollut keskimäärin 80 henkilöä vuodessa. Liikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä vuodessa on 2000-luvulla ollut keskimäärin n. 370 henkilöä. Näistä joka neljäs on kuollut onnettomuudessa, jossa joku osapuolista on ollut alkoholin vaikutuksen alainen. Joka viidennessä liikennekuolemassa kuljettaja on ollut rattijuoppo. Selvään kuljettajaan verrattuna 0,2—0,4 promillen humala nostaa onnettomuusriskin noin 1,5-kertaiseksi. Jo 0,2 promillen humala vaikeuttaa tarkkaavaisuuden jakamista. Alle 0,5 promillen alkoholipitoisuuksilla tehdyissä kokeissa on selvitetty kuljettajan käyttäytymistä nopeaa reagointia vaativissa liikennetilanteissa. Yhden alkoholiannoksen jälkeen suoritus hienan nopeutuu, mutta samalla virheiden määrä kasvaa. Toisen annoksen jälkeen reaktioaika laskee ja virheiden määrä lisääntyy jyrkästi. Alkoholin vaikutuksesta pysähtymismatka pitenee, virheellisten toimintojen määrä lisääntyy ja toimintakyky kriittisissä tilanteissa heikkenee.

Erityisesti nuorilla kuljettajilla on muita suurempi riski jo alhaisilla veren alkoholipitoisuuksilla. Alkoholi vaikuttaa voimakkaimmin niihin kuljettajan taitoihin, joiden käytöstä ei vielä ole paljon ajokokemusta. Niiden kuljettajien, joiden veren alkoholipitoisuus on alle 0,5 promillea, kuolemaan johtaneitten onnettomuuksien tutkimuksesta saadut tulokset puoltavat erityisesti uusien kuljettajien promillerajan laskemista 0,2 promilleen. Tutkijalautakuntien mukaan vuonna 2006 kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvonnettomuuksissa humalassa olleista kuljettajis-

ta noin puolet oli nuoria aikuisia. Noin 40 prosenttia alle 26-vuotiaiden kuljettajien aiheuttamista kuolemaan johtaneista onnettomuuksista oli kovavauhtisia onnettomuuksia, joissa 70 prosenttia kuljettajista oli ollut alkoholin vaikutuksen alaisena. Kuolemaan johtaneissa moottoripyöraonnettomuuksissa humalassa ajoi viidenes kuljettajista.

Ratsiatutkimusten mukaan vuosittain jää kiinni noin 27 000 rattijuoppoa. Törkeään rattijuopumukseen syyllistyneiden määrä on kasvussa. Tutkimuksen mukaan 18—24-vuotiaita on rattijuopoista noin 10 prosenttia. Silti nuorista aiempaa suurempi osuus ilmoittaa ajavansa alkoholia nauttineena. Liikenneturvan vuoden 2005 kyselyssä 18—24-vuotiaista kuljettajista puolet oli sitä mieltä, ettei ajotaito heikkene lainkaan yhden oluen nauttimisen jälkeen, ja 30 prosenttia kuljettajista kertoo ajaneensa nautittuaan kaksi pullollista olutta.

Itävallassa säädettiin vuonna 1992 uusille kuljettajille promillerajaksi 0,1 promillea. Uusien kuljettajien onnettomuudet vähenivät 33 prosenttia. Jos huomioidaan ajokorttien määrä, vähennystä oli 19 prosenttia. Norjassa promilleraja laskettiin 0,2 promilleen vuonna 2001. Seurantatutkimuksen mukaan rattijuoppojen osuus on selvästi vähentynyt ja rattijuopumuksen vastaisuus lisääntynyt. Ruotsissa promilleraja laskettiin 0,2:een vuonna 1990. Tutkimuksen mukaan rattijuopumus on vähentynyt sen jälkeen. Myös liikenneonnettomuudet sekä kuolonkolarit ovat vähentyneet. Lisäksi kuljettajat ovat ajaneet aiempaa vähemmän alkoholin vaikutuksen

alaisena ja rattijuopumuksesta kiinnijäänneillä veren alkoholipitoisuudet olivat aiempaa alhaisempia. Pohjoismaiden keskinäisessä vertailussa Suomi ja Tanska jäävät jälkeen Ruotsista ja Norjasta. Ruotsissa väkilukuun suhteutettu tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä saatuhatta asukasta kohden oli vuonna 2008 noin 4,5 ja Norjassa 5,5. Suomessa vastaava luku oli noin 6,5 ja Tanskassa noin 7,2 kuollutta/100 000 asukasta. Promilleraja on Ruotsissa ja Norjassa 0,2, kun se Suomessa ja tanskassa on 0,5.

Jo yli 0,2 promillen alkoholimäärän on tutkimusten mukaan todettu vaikuttavan kuljettajan ajosuoritukseen. Onnettomuusriski kasvaa selvästi 0,35 promillesta ylöspäin. Siksi rattijuopumuksen promillerajaa olisi laskettava nykyisestä ja pyrittävä liikenteessä täysraittiuteen. Jo nykyvalvonnallakin voidaan seurata tiukemman promillerajan toteutumista ja sitä kautta saada aikaan liikenneturvallisuuden parantumista ja turhien liikennekuolemien vähentymistä. Lisäksi on syytä muistaa tiukemman lainsäädännön ennaltaehkäisevä vaikutus ja promillerajan laskeamisen mukanaan tuoma muutos tielläliikkujiensa moraalisiin.

Alkoholin palamisnopeus ja vaikutukset ovat hyvin yksilöllisiä, jopa niin, että promilleraja alittuu mutta alkoholi vaikuttaa kuitenkin ajosuoritukseen. Nykyinen maantieliikenteen promilleraja (0,5) johtaa siihen, että vähäinen alkoholin nauttiminen esimerkiksi ruokailun yhtey-

dessä on täysin sallittua, vaikka henkilö olisi heti alkoholia nautittuaan lähdössä kuljettamaan ajoneuvoa. Promillerajojen ongelmallisuus ilmenee poliisin ratsioissa väärinarviointina. Kuljettaja on kuvitellut nauttineensa vain sallitun määrän alkoholia, mutta alkoholia onkin veressä enemmän.

Vähän alkoholia nauttineena ajamisesta on tullut yhä arkipäiväisempää. Kuljettajat osaavat aiempaa paremmin laskea, kuinka paljon alkoholia he voivat nauttia ja vielä ajaa autolla. Erityisesti nuorten kuljettajien kohdalla promillerajojen antama liikkumavara helposti yliarvioidaan ja autoa tai venettä kuljetetaan alkoholin vaikutuksen alaisena. Lähes kaikkien suomalaisten tuntema liikenneturvallisuuden iskulause "jos otat, et aja" on nykyisen lainsäädännön valossa "jos otat paljon, et aja". Näin asian ei kuitenkaan tulisi olla, vaan olisi annettava vahva signaali siitä, että alkoholi ja ajaminen eivät kuulu yhteen. Erityisen tärkeää on vaikuttaa nuorten kuljettajien asenteisiin ja tottumuksiin. Selkeällä alkoholinkäytön nollatoleranssilla viestitettäisiin nuorille oikeasta liikennekäyttäytymisestä ja vähennettäisiin kaveripiirin painostusta kuljettajan alkoholinkäyttöön.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 23 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 23 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1198/2002, seuraavasti:

23 luku

Liikenne rikoksista

3 §

Rattijuopumus

Joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua nautittuaan alkoholia niin, että hänen verensä alkoholipitoisuus ajon aikana tai

sen jälkeen on vähintään 0,2 promillea tai että hänellä tällöin on vähintään 0,08 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, on tuomitava *rattijuopumuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 26 päivänä toukokuuta 2010

Pertti Hemmilä /kok